

Марія Ястреб
Студентка 3 курсу історичного факультету
Житомирського державного університету імені Івана Франка
Науковий керівник: к.і.н., ст. викладач Маркевич О.В.

Іван Франко про відомих слов'янських вчених

В слов'янському світі важко знайти постать настільки багатогранну як Іван Якович Франко. Виходець із селянської сім'ї, син сільського коваля, він, долаючи численні тяготи, що випали на його долю, став одним з найзначніших діячів європейської культури. За життя Іванові Франку вдалося створити надзвичайно велику кількість художніх творів, різних наукових і публіцистичних робіт, проявити себе в якості ідеолога і соціального лідера. Його 50-томне видання – це великий заряд думок і почуттів, здатних розширювати і збагачувати духовний світ людей. В цій титанічній праці та в інших працях творчого доробку Франка значна увага приділена і відомому слов'янським вченому Осипу Бодянському.

Осип Бодянський народився 1808 р у м. Варві Полтавської губернії в родині священика. Батько хотів, щоб син «пішов по його стопах», а тому віддав на навчання в духовну семінарію м. Переяслав. Перебуваючи там, до рук Бодянського потрапила збірка сербських пісень Вука Караджича і, певно, саме вона справила на молодого семінариста величезне враження і стала сприяла формуванню інтересу до збору українських пісень та казок. І. Франко наголошує: «Певно, Каджич підбив, чи збільшив охоту молодому Бодянському збирати й наші українські пісні і казки, а за тим само собою мусила бути охота самому писати по-українському й увага на других, що пишуть. Так, замолоду в Бодянського природною ходою виросла прихильність до власного народного слова і вкупі до слов'янських» [4]. Ще одним чинником, що сприяв створенню збірки стало ознайомлення зі збіркою «Українських народних пісень» М. Максимовича. Іван Франко припускає: «З нею, О. Бодянський познайомився, мабуть, ще в Переяславі, і вона дала йому імпульс не лише до власного віршування, але також до збирання народних пісень у своєму найближчому оточенні» [3].

Закінчивши семінарію, О. Бодянський вступив до московського університету на історико-філологічний факультет. Саме у Москві в 1835 році він друкує свої «Наські українські казки». І. Франко наголосив «... у

Бодянського не було поетичного таланту, він просто переповідав українськими віршами знані казки... оповідав монотонно, мляво; його форма не блискуча і не передала настрою, який повинна викликати казка. Та є в його віршуванні щось інше, чим ті казки заслуговують на пильну увагу – це національний колорит, який він силкувався надати своїм казкам». І. Франко порушив питання: що таке «національний колорит» і як він реалізовується у збірнику Бодянського? Національне у Казках Бодянського Франко порівнює з творчістю І.Котляревського та його «Енеїдою». Так як і в «Енеїді», що зачаровує багатством своєї мови, змалюванням українських традицій та обрядів, описами костюмів в збірці Бодянського: «те саме – може ще з більшою свідомістю наукової та національної вартості цих рис». Як і в «Енеїді», в казках використано велику кількість прислів'їв, приказок, що свідчить про національний колорит [1].

Іван Франко оцінив діяльність Осипа Бодянського також і як критика, оскільки той виступив рецензентом збірки Григорія Квітки-Основ'яненка «Малороссийские повести». Іван Якович наголошує, що Бодянський вміло зробив акцент на багатстві української народної поезії і прагненні українців до народності, яка за словами вченого «...сама Україна в цілому і в особливостях, де немає кроку без пам'ятника, часу без події, місця без картини, живої істоти без різко проведеної риси на її обличчі, характерних відмінностей у своїх думках, бажаннях і вчинках... там ви потонете у світі музичних звуків, національних наспівів національної поезії, на мові багатозвучній, мелодійній...».

В 1845 р. Бодянський став редактором журналу «Чтения Общества Истории и Древностей Российских». Завдяки його непосильній праці до 1877 р. йому вдалося опублікувати близько 100 томів. Іван Франко відзначає, що завдяки діяльності Бодянського у «Чтениях» було опубліковано велику кількість матеріалу з української історії, етнографії, філології. В 1855 р. за працю «Про час походження слов'янських письмен» йому присудили ступінь доктора слов'яно-російської філології. В час польського повстання, на жаль, як особа з непевною репутацією, мусив доводити лояльність до уряду, виступити з фальшивою тезою про царську Росію як буцімто захисника самобутності слов'янських народів. Цим солідаризувався з позиціями не київських слов'янофілів на кшталт кирило-мефодіївських братчиків, а московських слов'янофілів-царєфілів. Друга закордонна подорож у 1864 р. розширила його знайомство і контакти зі Слов'янщиною (побував, окрім раніше відвіданих міст, у хорватському Дубровнику, пруському Бауцені).

Однак на наступне п'ятиріччя члена багатьох наукових товариств: російських, сербського, хорватського – вже не переобрали, відправивши на пенсію. На той час саме життя змусило незалежного і по-козацькому впертого Бодяньського відійти від українських справ. Не довіряв він українофільському рухові в Росії. Не в останню чергу через складні стосунки з його лідером П.Кулішем. У поемі «Куліш у пеклі» останній кривдно змалював Бодяньського як грошолоба. І. Франко став на захист вченого, мовляв якраз цим йому докоряти годі, бо, наприклад, за величезну роботу над томами «Чтений», Бодяньський «... не отримав ані гроша». І. Франко звернув увагу, що родини той так і не завів і, можливо, тому, щоб не жертвувати наукою. Помер «рідкісний у Росії громадський чоловік з козацьким серцем» 7 (18) вересня 1877 р. у Москві, де й похований [2].

Літературну й наукову діяльність О. Бодяньського І. Франко оцінив дуже високо. В своїй літературно-критичній статті «Осип Бодяньський» І. Франко наголошує, що хоча О. Бодяньський і працював багато для російської літератури і, навіть, удостоївся честі бути представленим в «Истории русской этнографии» Н.А. Бикна неоціненим є його вклад і в українську літературу.

Список використаної літератури та джерел:

1. Білецький Л. Т. Основи української літературно-наукової критики / Л. Т. Білецький ; упор., авт. іст.-біогр. нарису та прим. М. М. Ільницький. – Либідь, 1998.
2. Пилипчук С. Казкознавство Івана Франка / Святослав Пилипчук // Міфологія і фольклор. – 2012. – № 2–3(11).
3. Франко І. Зібрання творів : у 50 т. / І. Франко. – К. : Наукова думка, 1976–1986.
4. Франко І.Я. Додаткові томи до зібрання творів у 50-и томах. / І. Франко – К.: Наукова думка, 2008, - Т. 53, - С. 175 – 177.